

بررسی رابطه عوامل فردی، اقلیمی و بوم شناختی با جرم قتل عمد در استان اصفهان

نوید نصیری* - مجتبی خلیلی** - حسن رحیمی*** - حسین مولوی****

* کارشناس ارشد مهندسی فناوری اطلاعات

** کارشناس ارشد روان شناسی

*** کارشناس ارشد حقوق خصوصی

**** دکترای روان شناسی، عضو هیأت علمی دانشگاه اصفهان

چکیده

هدف: هدف پژوهش بررسی رابطه عوامل فردی، اقلیمی و بوم شناختی با جرم قتل عمد در استان اصفهان می باشد. **روش:** جامعه آماری تمام محکومین قتل عمد در زندان مرکزی استان اصفهان در سال ۱۳۹۱ بوده که تعداد ۱۶۷ نفر به شیوه تصادفی ساده به عنوان نمونه آماری انتخاب گردید. روش تحقیق به صورت کمی بوده و جزء طرح های توصیفی - پیمایشی (غیرآزمایشی) قلمداد می شود. برای جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته، استفاده شده و جهت تحلیل داده ها از آزمون X2 و آزمون T و نرم افزار SPSS استفاده گردید. **یافته ها:** یافته ها نشان دادند بین متغیرهای سابقه کیفری، سابقه بیماری روانی، سابقه خانوادگی، مصرف مواد، قومیت، مکان، فصل وقوع جرم، منطقه جغرافیایی و جرم قتل عمد تفاوت معنادار می باشد ($p=0/000$)، اما بین زمان (روز و شب) و جرم قتل عمد تفاوت معنادار نبود ($p=0/37$). به عبارت دیگر بیشتر محکومین قتل عمد سابقه کیفری، سابقه بیمار روانی، سابقه خانوادگی جرم و مصرف مواد نداشته، فارسی زبان بوده و جرم بیشتر در فصل زمستان، در خانه و در مناطق شمالی شهر اصفهان وقوع یافته است. **نتیجه گیری:** از پژوهش حاضر این نتیجه حاصل شد که عوامل اقلیمی و بوم شناختی بیش از عوامل فردی با بروز قتل عمد به طور مستقیم رابطه دارند.

کلیدواژه ها: عوامل فردی، عوامل اقلیمی، عوامل بوم شناختی، جرم قتل عمد.

تایید مقاله: ۱۳۹۲/۷/۹

وصول مقاله: ۱۳۹۲/۱/۱۴

نویسنده پاسخگو: اصفهان- خیابان نیکبخت - دادگستری کل - معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم . تلفن: ۰۳۱۱-۶۶۳۰۱۳۳

(mo.kh59@yahoo.com) (khalsara@gmail.com)

باشد(۱).

مقدمه

بنابراین با توجه به تهدید جانی این پدیده و تاثیر آن بر امنیت شهروندان ضروری به نظر می رسد که علل و ابعاد این مساله مورد بررسی دقیق و موشکافانه قرار گیرد و با بهره گیری از روش های علمی ریشه های این پدیده شناخته شود تا روش پیشگیرانه در خور و سازگار با شرایط بومی بر آن انتخاب گردد. ساده ترین تعریفی که می توان از مجرم نمود این است: «کسی که از قانون حاکم بر جامعه خود سرپیچی کند» را مجرم گویند. هر چند که این تعریف بیش از اندازه فراگیر است؛ زیرا در این صورت همه افراد به نوعی مجرم هستند. در تعریف دیگر مجرم کسی است که قبلاً از طرف مراجع حقوقی محکوم به جنایت شده باشد(۲). طبق ماده ۲۰۶ قانون مجازات اسلامی قتل در موارد زیر قتل عمدی است (۳):

قتل عمد^۱ یکی از جرایم وخیم^۲ محسوب می شود. آمارهای مختلف نشان داده اند که پیامدهای بیشتر جرایم مانند دزدی، جیب بری یا آسیب زدن به اموال دیگری، بالنسبه جزیی و پیش پا افتاده اند و با آن که قربانیان این جرایم کوچک نیز عوارض نامطلوب ارتکاب جرم را تجربه می کنند، اما بسیاری از آن ها پس از گذشت اندک زمانی، تعادل خود را به دست می آورند. برعکس اغلب جرایم علیه اشخاص دارای پیامدهای درازمدت نامطلوبی بر قربانیان است. زندگی آن ها را به مخاطره می اندازد و حتی می تواند مرگ را هم در پی داشته

1 - Murder
2 - Serious Crimes

الف: مواردی که قاتل با انجام کاری قصد کشتن شخص معین، فرد یا افرادی غیر معین از یک جمع را دارد، خواه آن کار نوعاً کشنده باشد، خواه نباشد ولی در عمل سبب قتل شود.

ب: مواردی که قاتل عمداً کاری را انجام دهد که نوعاً کشنده باشد هر چند قصد کشتن شخص را نداشته باشد.

ج: مواردی که قاتل قصد کشتن ندارد و کاری را که انجام می دهد، نوعاً کشنده نیست ولی نسبت به طرف بر اثر بیماری و یا پیری یا ناتوانی یا کودکی و امثال آنها نوعاً کشنده باشد و قاتل نیز به آن آگاه باشد.

بروز و شکل گیری قتل عمد به مانند سایر پدیده ها، آسیب ها و جرایم اجتماعی متأثر از عوامل و انگیزه های متعددی است و در تبیین آن نیز بایستی با رویکرد همه جانبه نگریسته شود. هر چند این تبیین ها به شکل کلی به جرایم پرداخته و اختصاص به جرم قتل عمد صرف ندارد و در سه حوزه زیستی، روانی، اجتماعی و بوم شناختی قابل طرح می باشد:

الف) تبیین های زیست شناختی

در اینجا زمینه های ژنتیکی، کروموزومی، هورمونی، عصبی و ساختار فیزیولوژیکی مطرح می باشند. سزار لومبروزو^۳ در سال ۱۸۷۰ ادعا کرد که بعضی از افراد با تمایلات جنایتکارانه به دنیا می آیند. هر چند او بعدها مفهوم وارثت غیرمستقیم را مطرح کرد، بطوری که تحقیقات نشان داده اند که والدین مجرم با احتمال بیشتری دارای فرزندان مجرم خواهند بود. تحقیقات دیگر بر تأثیرات هورمونی (مثل تستوسترون)، کمبود ویتامینها و مواد معدنی و افزوده های غذایی و آلودگی سرب تأکید داشته و برخی دیگر نیز بر ناهنجاریهای موج نگاری مغزی در جرایم خشن تأکید دارند. شلدون نیز با تقسیم بندی تیپ های انسانی به سه دسته مزومورف، اکتومورف و اندومورف، گرایش به جرم و تبهکاری را در بین افراد مزومورف (پهن و عضلانی) مطرح ساخت (۱).

ب) تبیین های روانشناختی:

در این زمینه رویکردهای روان تحلیلی (با تأکید بر تثبیت در مراحل رشد، عدم توازن ساختارهای روانی و ناهنجاری در روابط مادر و کودک)، رویکردهای رفتاری (با تأکید بر شرطی سازی، یادگیری مشاهده ای-اجتماعی و نظریه همخوانی افتراقی^۴) و رویکردهای شناختی (با تأکید بر باورهای شخصی، توانایی خود مهارگری^۵، سطح قضاوت اخلاقی و سطح ادراک اجتماعی) و ابعاد شخصیتی آیسنک^۶ و تأکید او بر زمینه ارتکاب فعالیت های مجرمانه در برخی از سیستمهای عصبی به علت واکنش پذیری^۷، حساسیت و تحریک پذیری^۸- مطرح

3 - Lombroso, C.

4 - Differential Association Theory

5 - Self- Control

6 - Eysenk, H.

7 - Reactivity

8 - Sensivity & Exciability

شده اند (۱).

ج) تبیین های جامعه شناختی

تبیین های جامعه شناختی به طور کلی به سه دسته عمده ساختی- کارکردی، تضاد و کنش متقابل دسته بندی می شوند. در همین زمینه نظریه آنومی^۹ و ساخت اجتماعی بیان می دارد که جامعه با فشارهای ساختاری- اجتماعی خاصی که ناشی از عدم توانایی فرد در دستیابی به اهداف مقبول اجتماعی است، فرد را به کج روی سوق می دهد. از سوی دیگر نظریه ناکامی منزلتی کوهن، شکاف بین اهداف و ابزار به واسطه ناکامی منزلتی را موجب کج رفتاری دانسته که بیشتر در خانواده های محروم مشهود می باشد. نظریه کنترل اجتماعی هیرشی فرد بزهکار را کسی می داند که از قیود اجتماعی آزاد است و نظریه پیوند افتراقی ادوین ساترلند علت بزهکاری را تعداد ارتباطهای انحرافی آنان بیش از ارتباطهای غیر انحرافی شان است (۴). نظریه انگ زنی که رویکرد کنش متقابل هم نامیده می شود، کج رفتاری را مفهومی ساخته جامعه می داند که گروهی در جامعه با تصویب قوانینی که تخطی از آنها کج رفتاری محسوب می شود، مفهوم کج رفتاری را می سازند که به افراد برچسب زده می شود و افراد بر اساس آن برچسب عمل می کنند (۵).

و) تبیین های بوم شناختی^{۱۰}- جمعیتی

چارچوب نظری این نظریه بر اساس نظریه بوم شناختی و جمعیت شناختی مکتب شیکاگو^{۱۱} قرار داشته و توسط جامعه شناسانی چون پارک و برگس مطرح گردیده است. آن ها در تبیین انحرافات اجتماعی بر متغیرهایی که با پدیده شهرنشینی ارتباط داشته (نظیر: زبان، قومیت، مهاجرت، حوزه های سکونت و تراکم جمعیت) تمرکز نمودند. جامعه شناسان مکتب شیکاگو از آغاز قرن بیستم برخی از رفتارهای انحرافی نظیر خودکشی، طلاق و فحشا را در شهر شیکاگو مورد بررسی قرار دادند و هدفشان درک تأثیر عوامل جمعیت شناختی مانند سن، بعد خانوار، تراکم و مهاجرت و عوامل بوم شناختی نظیر: قومیت، نژاد و محل سکونت بود. آن ها بر بی سازمانی اجتماعی تأکید نموده و جرم و بزهکاری را مورد مطالعه ویژه قرار دادند (۶).

در زمینه علل بروز جرایم، ویژگی های فردی، اقلیمی و بوم شناختی مورد بررسی قرار گرفته اند که از آن جمله می توان به موارد ذیل اشاره کرد: از لحاظ زمینه های بیماری روانی پرینز^{۱۲} به جمع بندی نتایج ۲۰ پژوهش پرداخته و فراوانی انواع بیماریهای روانی را در زندانیان مجرم مشخص کرده است (۷). از دیگر سو رسانه ها نقش مهمی در ایجاد ارتباط بین اختلال روانی و خشونت در اذهان مردم ایفا می کنند. در یک بررسی موناهان^{۱۳} نشان داد که در برنامه های شبکه

9 - Anomie

10 - Ecological

11 - Chicago School

12 - Prins, H.

13 - Monahan, J.

های تلویزیونی دست اول آمریکا، ۷۳٪ از کسانی که نقش بیمار روانی را ایفا می‌کردند رفتار خشونت آمیز داشتند (۸). با این حال، هر چند که بیشتر بودن فراوانی اختلال های روانی را در زندانیان بپذیریم، باز هم این مساله باقی می ماند که آیا اختلال های روانی قبل از زندانی شدن وجود داشته و یا آن که پیامد آن هستند. هر چند که می توان این فرض را نیز پذیرفت که اختلال های روانی می توانند مهارت های فرد را در ارتکاب جرم کاهش دهند و موجب شوند تا به سهولت دستگیر شوند و نیز نیروی انتظامی تمایل بیشتری برای دستگیری این افراد داشته و قضات با سخت گیری کمتری حکم به محکومیت این افراد می دهند (۹). با این حال خلیلی و همکاران در پژوهش خود با عنوان مقایسه وضعیت عملکرد خانواده و سلامت روان مجرمین قتل عمد و افراد عادی در استان اصفهان به این نتیجه رسیدند که بین دو گروه از لحاظ عملکرد خانواده تفاوت معناداری وجود دارد، ولی از لحاظ سلامت روان تفاوتی بین دو گروه به دست نیاوردند. لذا بدین نتیجه رسیدند که قتل عمد نسبت به متغیرهای فردی و شخصیتی بیشتر تحت تاثیر متغیرهای ارتباط بین فردی می باشد (۱۰). از لحاظ زمینه های اعتیاد در بروز جرایم اغلب مردم بر این باورند که مصرف مواد از علل بارز اعمال مجرمانه و به خصوص خشونت است. نتایج یک نظرسنجی در نمونه ای متشکل از ۱۰ هزار نفر در سراسر آمریکا نشان داد که پاسخ دهندگان علت اصلی جرم را فروش و مصرف مواد می دانستند (۱۱). اگر چه برخی از محققان عقیده دارند که خشونت می تواند از تاثیر مستقیم مصرف مواد، نیاز به تهیه و نظام پخش و معاملات آن بوجود آید (۱۲)، اما بسیاری از پژوهشگران مانند ازگود^{۱۴} و همکاران نیز براین باورند که ارتکاب جرم و مصرف مواد بخشی از یک سبک زندگی انحراف آمیز است که در عوامل متعددی ریشه دارد (۱۳). هر چند که برای درک آثار هر ماده باید به متغیرهای داروشناختی، روانشناختی، روانی- اجتماعی توجه شود و با در نظر گرفتن این نکته که جرم به خودی خود پدیده ای اجتماعی است باید گفت که بررسی رابطه مواد با جرم به مراتب پیچیده تر خواهد بود. رابطه بین مصرف مواد و الکل با جرم در کل جمعیت دارای همبستگی بالایی است (۱۴). استعمال مواد یکی از عوامل مهمی است که در ایجاد و تکرار رفتارهای بزهکارانه و جنایت کارانه و در نتیجه افزایش تعداد زندانیان تاثیر چشمگیری دارد (۱۵). بال و همکاران در تحقیقی که روی ۲۴۳ معتاد بر اساس اعترافات آن ها انجام دادند، متوجه شدند که شایع ترین جرم ارتكابی؛ سرقت (۳۸٪)، خرید و فروش مواد (۲۷٪)، باج گیری و قماربازی (۲۶٪)، خیانت در امانت و جعل اسناد دولتی (۸٪) و اخلاص در نظم عمومی (۲٪) هستند (۱۵). از لحاظ زمینه های خانوادگی پژوهش های زیادی این نظریه را که افرادی که از خانواده های بزهکار به دنیا می آیند احتمال بزهکار شدنشان بیشتر است را تایید می کنند. مثلاً اوسبورن و وست^{۱۵} در ۱۹۷۹ گزارش دادند که نزدیک به ۴۰٪ فرزندان والدین بزهکار مرتکب اعمال بزهکاری شده بودند. در صورتی که این مقایسه

با فرزندان والدین غیر بزهکار فقط ۱۳٪ بوده است. وست در ۱۹۸۲ و کلونینگر^{۱۶} و همکاران در ۱۹۷۸ یافته های مشابهی را گزارش دادند (۲). از دیگر عوامل زمینه ای مطرح شده تکرار جرم است. تکرار جرم در حقوق کیفری به معنای ارتکاب مجدد جرم پس از تحمل محکومیت کیفری است (ماده ۴۸ قانون مجازات اسلامی). هر چند نرخ تکرار جرم در ادبیات جرم شناسی- به ویژه جرم شناسی پیشگیری- علاوه بر تکرار جرم حقوقی، شامل تعدد جرم حقوقی (مواد ۴۶ و ۴۷ قانون مجازات اسلامی) نیز می شود (۳). بیانلو و منصوری (۱۶) رابطه معناداری را بین سابقه کیفری و ارتکاب جرم بدست آوردند. از لحاظ وضعیت های بوم شناختی وقوع جرم، تحقیقات نشان می دهند که در برخی مکان های شهری به علت ساختار کالبدی ویژه و مشخصه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ساکنان و استفاده کنندگان از این مکان ها امکان و فرصت بزهکاری بیشتر است. واژه کانون های جرم خیز بیانگر مکان با محدوده جغرافیایی است که میزان بزهکاری در آن بسیار بالاست. شاطریان، اشنویی و گنجی پور (۱۷) به بررسی رابطه محل سکونت و انحرافات اجتماعی پرداختند و رابطه معناداری را بین محل سکونت پاسخ گویان و انحرافات اجتماعی بدست آوردند. و نیز اینکه بین محل سکونت، وضعیت کالبدی، سطح سواد، میزان درآمد، پایگاه اقتصادی- اجتماعی در میزان گرایش به انحرافات اجتماعی رابطه وجود داشت. شرمن اعتقاد دارد در مکان هایی مثل پایانه ها، ایستگاه های حمل و نقل و برخی معابر و یا در بعضی مناطق حاشیه های شهر احتمال شکل گیری کانون های جرم خیز بیشتر است (۱۸). همچنین اصطلاح کانون های جرم خیز برای جرایم خیابانی بیش از جرایم کارمندی یا جرایم سازمان یافته به کار می رود. گلدستون و همکاران^{۱۷} معتقدند که ۱۰ نوع محیط با مسایل جرم شناسی مرتبط هستند که شامل محیط های مسکونی، اماکن تفریحی، ادارات، اماکن تجاری و بازارها، اماکن صنعتی، محیط های کشاورزی، اماکن آموزشی و مذهبی، مراکز ارایه دهنده خدمات عمومی، معابر عمومی وسایل و پایانه های حمل و نقل و اماکن بدون صاحب می باشند (۱۹). در مورد عوامل اقلیمی آندرسون در ۱۹۷۹ به این نتیجه رسید که گرمای هوای تابستان باعث بروز شورش های خیابانی می شود. آلن کوهن نیز در سال ۱۹۷۹ به این نتیجه دست یافت که در روزهای با دمای مساعد میزان سرقت از منازل به خاطر خالی شدن خانه ها بالا می رود. در سال ۱۹۸۵ بتون و فری^{۱۸} به این نتیجه دست یافتند که رابطه معناداری بین اختلافات خانوادگی و بالا بودن سطح ازن و از سوی دیگر بین آشوب ها و ضرب و جرح با درجه حرارت روزانه وجود دارد (۲۰). در واقع زمان و مکان مناسب سبب تحریک بزهکاران و ایجاد انگیزه برای گذر از اندیشه به عمل مجرمانه می شود (۲۱).

با توجه به موضوعات مطرح شده اهداف این پژوهش شامل بررسی رابطه بین سابقه کیفری، بیماری روانی، مصرف مواد، سابقه

14 - Osgood, D.W.
15 - Osborn & West

16 - Cloninger
17 - Goldstein & Susmilch
18 - Betton & Ferry

روش

خانوادگی، قومیت، مکان و منطقه جغرافیایی، زمان و فصول سال و جرم قتل عمد می باشد.

در هر پژوهش، انتخاب روش بستگی به ماهیت موضوع پژوهش، اهداف و امکانات اجرای آن دارد، بنابراین با توجه به این که پژوهش حاضر از نوع توصیفی - پیمایشی می باشد و از نوع طرح های شبه آزمایشی تک گروهی با پس آزمون است و با استفاده از آزمون X^2 و آزمون T تک متغیری به تحلیل یافته ها پرداخته شده است. جامعه آماری این تحقیق شامل همه افراد محبوس به جرم قتل عمد در زندان مرکزی اصفهان در سال ۹۱ به تعداد ۵۱۳ نفر می باشند. با توجه به جامعه آماری نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۱۶۷ نفر بر اساس نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب گردید. برای جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته که شامل متغیرهای مورد نظر بوده استفاده شد.

یافته های پژوهش

- اولین فرض بیان می دارد که بین سابقه کیفری و ارتکاب جرم قتل عمد در جامعه تفاوت وجود دارد. برای آزمون این فرض یافته های به دست آمده به شرح ذیل می باشند:

جدول ۱- توزیع فراوانی و آزمون تفاوت فراوانی سابقه کیفری و ارتکاب جرم قتل عمد

	O	درصد	E	$\frac{(O-E)^2}{E}$
سابقه کیفری				
بله	۱۳	٪۸/۲۵	۸۳/۵	۱۱۹/۰۴
خیر	۱۵۴	٪۹۱/۷۵	۸۳/۵	

با توجه به این که با درجه آزادی ۱، آزمون χ^2 دو مورد محاسبه از χ^2 دو در جدول معادل ۳/۸۴ بزرگ تر می باشد لذا فرض صفر مبنی بر عدم وجود تفاوت بین فراوانی ارتکاب جرم و قتل عمد در سطح ۰/۰۵ رد می شود. بر این اساس تفاوت بین سابقه کیفری و ارتکاب جرم قتل عمد معنادار می باشد ($p=0/000$).

- دومین فرض بیان می دارد که بین سابقه بیماری روانی و ارتکاب جرم قتل عمد در جامعه تفاوت وجود دارد. نتایج یافته ها در مورد آزمون فرض فوق به شرح ذیل می باشد:

جدول ۲- توزیع فراوانی و آزمون تفاوت فراوانی سابقه بیماری روانی و ارتکاب جرم قتل عمد

	O	درصد	E	$\frac{(O-E)^2}{E}$
سابقه کیفری				
بله	۳۴	٪۲۰/۳۶	۸۳/۵	۲۴۷۹/۶
خیر	۱۳۳	٪۷۹/۶۴	۸۳/۵	

بر این اساس با توجه به این که با درجه آزادی ۱، آزمون χ^2 دو محاسبه شده از آزمون χ^2 دو در جدول معادل ۳/۸۴ بزرگ تر می باشد، لذا آزمون صفر مبنی بر عدم تفاوت معنادار بین فراوانی سابقه بیماری روانی و جرم قتل عمد در جامعه رد شده و تفاوت بین فراوانی سابقه بیماری روانی و جرم قتل عمد معنادار می باشد ($p=0/000$).
سومین فرض بیان می دارد که بین فراوانی سابقه خانوادگی جرم و ارتکاب قتل عمد در جامعه تفاوت معناداری وجود دارد. یافته های پژوهش برای آزمون فرض فوق به شرح ذیل می باشد:

جدول ۳- توزیع فراوانی و آزمون تفاوت فراوانی داشتن سابقه خانوادگی جرم و ارتکاب جرم قتل عمد

	O	درصد	E	$\frac{(O-E)^2}{E}$
داشتن سابقه خانوادگی				
بله	۱۹	٪۱۱/۷۳	۸۳/۵	۹۹/۶۵
خیر	۱۴۸	٪۸۸/۲۷	۸۳/۵	

بر این اساس با توجه به این که با درجه آزادی ۱، آزمون χ^2 دو محاسبه شده از آزمون χ^2 دو در جدول معادل ۳/۸۴ بزرگ تر می باشد، لذا آزمون صفر مبنی بر عدم تفاوت معنادار بین فراوانی داشتن سابقه خانوادگی جرم و قتل عمد در جامعه رد شده و تفاوت بین فراوانی داشتن سابقه خانوادگی جرم و جرم قتل عمد معنادار می باشد ($p=0/000$).

چهارمین فرض بیان می دارد که بین فراوانی مصرف مواد و ارتکاب قتل عمد در جامعه تفاوت معناداری وجود دارد. یافته های پژوهش برای آزمون فرض فوق به شرح ذیل می باشد:

جدول ۴- توزیع فراوانی و آزمون تفاوت فراوانی مصرف مواد و ارتکاب جرم قتل عمد

	O	درصد	E	$\frac{(O-E)^2}{E}$
مصرف مواد				
بله	۳۷	٪۲۲/۶۸	۸۳/۵	۵۰/۶۹
خیر	۱۲۹	٪۷۷/۳۲	۸۳/۵	

جدول شماره ۶- توزیع فراوانی و آزمون تفاوت فراوانی مکان وقوع جرم و ارتکاب جرم قتل عمد

مکان وقوع جرم	O	درصد	E	$\frac{(O-E)^2}{E}$
در خانه	۹۴	٪۵۴/۹۷	۲۷/۸۳	۲۰۴/۷۵
در ماشین	۵	٪۳/۶۶	۲۷/۸۳	
در اماکن عمومی	۱۵	٪۹/۴۲	۲۷/۸۳	
در معابر عمومی	۲۴	٪۱۴/۱۴	۲۷/۸۳	
در اماکن مخروبه	۳	٪۲/۶۲	۲۷/۸۳	
در باغها و مزارع	۲۶	٪۱۵/۲	۲۷/۸۳	

بر این اساس با توجه به این که با درجه آزادی ۵، آزمون خی دو محاسبه شده از آزمون خی دو در جدول معادل ۱۱/۰۷ بزرگ تر می باشد لذا آزمون صفر مبنی بر عدم تفاوت معنادار بین فراوانی مکان وقوع جرم و قتل عمد در جامعه رد شده و تفاوت بین فراوانی مکان وقوع جرم و جرم قتل عمد معنادار می باشد ($p=0/000$).

هفتمین فرض بیان می دارد که بین فراوانی زمان وقوع جرم و ارتکاب قتل عمد در جامعه تفاوت معناداری وجود دارد. یافته های پژوهش برای آزمون فرض فوق به شرح ذیل می باشد:

جدول ۷- توزیع فراوانی و آزمون تفاوت فراوانی زمان وقوع جرم و ارتکاب جرم قتل عمد

زمان وقوع	O	درصد	E	$\frac{(O-E)^2}{E}$
روز	۷۷	٪۴۶/۷۷	۸۳/۵	۰/۸۷
شب	۸۹	٪۵۳/۲۳	۸۳/۵	

بر این اساس با توجه به این که با درجه آزادی ۱، آزمون خی دو محاسبه شده از آزمون خی دو در جدول معادل ۳/۸۴ کوچک تر می باشد لذا آزمون صفر مبنی بر عدم تفاوت معنادار بین فراوانی زمان وقوع جرم و ارتکاب قتل عمد در جامعه رد نشده و لذا تفاوت بین فراوانی زمان وقوع جرم و ارتکاب جرم قتل عمد معنادار نمی باشد ($p=0/37$).

هشتمین فرض بیان می دارد که بین فراوانی فصل وقوع جرم و ارتکاب قتل عمد در جامعه تفاوت معناداری وجود دارد. یافته های پژوهش برای آزمون فرض فوق به شرح ذیل می باشد:

بر این اساس با توجه به این که با درجه آزادی ۱، آزمون خی دو محاسبه شده از آزمون خی دو در جدول معادل ۳/۸۴ بزرگ تر می باشد، لذا آزمون صفر مبنی بر عدم تفاوت معنادار بین فراوانی مصرف مواد و ارتکاب قتل عمد در جامعه رد شده و لذا تفاوت بین فراوانی مصرف مواد و ارتکاب جرم قتل عمد معنادار می باشد ($p=0/000$).

پنجمین فرض بیان می دارد که بین فراوانی قومیت و ارتکاب جرم قتل عمد در جامعه تفاوت معناداری وجود دارد. برای آزمون این فرض زبان ملاک قومیت قرار گرفت. که شامل فارس، ترک، لر، کرد، عرب و افغان می باشد. آزمون معناداری فراوانی فرض فوق به شرح ذیل می باشد:

جدول ۵- توزیع فراوانی و آزمون تفاوت فراوان قومیت و ارتکاب جرم قتل عمد

قومیت	O	درصد	E	$\frac{(O-E)^2}{E}$
فارس	۹۰	٪۵۳/۹	۲۶/۸۴	۱۹۹/۳۱
ترک	۱۴	٪۸/۴	۲۶/۸۴	
لر	۲۸	٪۱۶/۷۷	۲۶/۸۴	
کرد	۴	٪۲/۴	۲۶/۸۴	
عرب	۱	٪۰/۶	۲۶/۸۴	
افغان	۲۹	٪۱۷/۳۷	۲۶۳۱/۸۴	

با توجه به این که با درجه آزادی ۵، آزمون خی دو محاسبه شده از آزمون خی دو در جدول معادل ۱۱/۰۷ بزرگ تر می باشد لذا آزمون صفر مبنی بر عدم تفاوت معنادار بین فراوانی قومیت و جرم قتل عمد در جامعه رد شده و تفاوت بین فراوانی قومیت و جرم قتل عمد معنادار می باشد ($p=0/000$).

ششمین فرض بیان می دارد که بین فراوانی مکان وقوع جرم و ارتکاب قتل عمد در جامعه تفاوت معناداری وجود دارد. یافته های پژوهش برای آزمون فرض فوق به شرح ذیل می باشد:

جدول ۸- توزیع فراوانی و آزمون تفاوت فراوانی فصل وقوع جرم و ارتکاب جرم قتل عمد

	O	درصد	E	$\frac{(O-E)^2}{E}$
فصل وقوع جرم				
بهار	۴۹	٪۲۹/۹۲	۴۱/۷۵	۱۰/۵۸
تابستان	۳۷	٪۲۲/۰۵	۴۱/۷۵	
پاییز	۲۷	٪۱۵/۷۵	۴۱/۷۵	
زمستان	۵۴	٪۳۲/۲۹	۴۱/۷۵	

بر این اساس با توجه به این که با درجه آزادی ۳، آزمون خی دو محاسبه شده از آزمون خی دو در جدول معادل ۷/۸۱ بزرگتر می باشد لذا آزمون صفر مبنی بر عدم تفاوت معنادار بین فراوانی فصل وقوع جرم و ارتکاب قتل عمد در جامعه رد شده بنابراین تفاوت بین فراوانی فصل وقوع جرم و ارتکاب جرم قتل عمد معنادار می باشد ($p=0/03$).

نهمین فرض بیان می دارد که بین فراوانی منطقه جغرافیایی شهر اصفهان و ارتکاب قتل عمد در جامعه تفاوت معناداری وجود دارد. لازم به ذکر است که ۵۴ نفر از محکومین از شهر اصفهان بوده که با توجه به منطقه بندی بر اساس شمال (۱)، شرق (۲)، غرب (۳)، جنوب (۴) و مرکزی (۵) تفکیک شده اند. ناحیه مرکزی از میدان قدس (طوقچی) در شمال، دروازه تهران در غرب، رودخانه زاینده رود در جنوب و پل بزرگمهر در شرق تفکیک یافتند و بر اساس همین ناحیه مرکزی نواحی شرق و غرب و شمال و جنوب مشخص گردیدند. یافته های پژوهش برای آزمون فرض فوق به شرح ذیل می باشد:

جدول ۹- توزیع فراوانی و آزمون تفاوت فراوانی منطقه جغرافیایی شهر اصفهان و ارتکاب جرم قتل عمد

	O	درصد	E	$\frac{(O-E)^2}{E}$
منطقه جغرافیایی				
منطقه ۱	۲۶	٪۴۸/۱	۱۳/۵	۲۵/۴۳
منطقه ۲	۹	٪۱۶/۷	۱۳/۵	
منطقه ۳	۶	٪۱۱/۱	۱۳/۵	
منطقه ۴	۴	٪۷/۴	۱۳/۵	
منطقه ۵	۹	٪۱۶/۷	۱۳/۵	

بر این اساس با توجه به این که با درجه آزادی ۴، آزمون خی دو محاسبه شده از آزمون خی دو در جدول معادل ۹/۴۹ بزرگتر می باشد لذا آزمون صفر مبنی بر عدم تفاوت معنادار بین فراوانی فصل وقوع جرم و ارتکاب قتل عمد در جامعه رد شده بنابراین تفاوت بین فراوانی فصل وقوع جرم و ارتکاب جرم قتل عمد معنادار می باشد ($p=0/000$).

بحث و نتیجه گیری

در این پژوهش به بررسی رابطه متغیرهای فردی، اقلیمی و بوم شناختی با قتل در استان اصفهان پرداخته شده است. مشخص شد که فرض تفاوت فراوانی بین سابقه کیفری و ارتکاب جرم در جامعه معنادار می باشد ($p=0/000$). بدین معنا که افرادی که سابقه کیفری نداشته اند بیشتر مبادرت به ارتکاب جرم نموده اند و این با تحقیق بیانلو همسو می باشد (۱۶). شاید این مسأله بر اساس این موضوع تبیین گردد که در جامعه ایرانی جرایم تک بعدی هستند، یعنی افراد در یک جرم فعال هستند و گسترده گی در زمینه جرایم مختلف ندارند. یافته دیگر ما درباره نقش سابقه بیمار روانی و ارتکاب جرم قتل عمد تفاوت معناداری را نشان می دهد ($p=0/000$). هر چند بر اساس تعداد فراوانی در جدول این رابطه معکوس می باشد. یعنی افرادی که مرتکب جرم قتل عمد شده اند اکثراً سابقه بیماری روانی نداشته اند که برخلاف نتایج تحقیق پرینز بوده و با پژوهش خلیلی و همکاران مطابقت دارد (۷، ۱۰). شاید این اختلاف با توجه به نوع جرم توجیه گردد، بدین معنا که شاید در جرایم دیگر فراوانی بیماری روانی بیشتر باشد. یافته دیگر نشان می دهد که بین فراوانی سابقه خانوادگی و ارتکاب جرم قتل عمد در جامعه تفاوت معناداری وجود دارد ($p=0/000$). به طوری که هر چه فراوانی سابقه خانوادگی مجرم کمتر، ارتکاب جرم قتل عمد کمتری را نیز در پی دارد. این یافته برخلاف تحقیقات اوسبورن و کلونینگر می باشد (۲). شاید این امر را با توجه به جامعه آماری بتوان توجیه کرد. شاید در جامعه ایرانی قتل بیشتر بر اساس پرخاشگری، ابزاری برای رسیدن به هدفی دیگر روی داده و کمتر شاهد پرخاشگری خصمانه به قصد آسیب رساندن عمدی باشیم. لذا عدم رعایت حقوق دیگران بدون این که قصد قبلی قتل وجود داشته باشد، منجر به درگیری های منجر به فوت می گردد. یافته دیگر مبین این است که بین ارتکاب قتل عمد و مصرف مواد رابطه معناداری در جامعه وجود دارد ($p=0/000$). بدین معنا که با توجه به فراوانی های به دست آمده، افرادی که مصرف مواد نداشته اند، بیشتر مرتکب قتل عمد شده اند. این یافته برخلاف تحقیق گرجیان است که رابطه معنادار مثبتی را بین مصرف مواد و ارتکاب جرم به دست آورد (۱۵). شاید این موضوع نیز به این که قتل عمد به خصوص در جامعه ما امری دفعتی است که بر اثر درگیری منجر به قتل می شود و افراد قاتل شخصیت هایی خودسرکوب گر همچون افراد معتاد را نداشته، بلکه بیشتر سرکوب گری آن ها مواجهه با بیرون از خود می باشد، باز گردد. یافته دیگر پژوهش بیان می دارد که بین قومیت و ارتکاب جرم قتل عمد تفاوت معناداری وجود دارد ($p=0/000$). یعنی با توجه به فراوانی موجود در جدول، تفاوت بین گروه های قومی معنادار می باشد که اگر در مقیاس جمعیتی محاسبه گردد این آمار معنای واقعی خود را می یابد. یافته دیگر پژوهش بین فراوانی مکان وقوع و ارتکاب جرم قتل عمد در جامعه تفاوت معناداری را نشان می دهد

به این که میزان آمار در بهار بالاتر از تابستان است قابل توجه باشد. می‌توان گفت برای ارتکاب جرم قتل عمد میزانی از حرارت بالا مورد نیاز است نه بیشتر و در آخر این پژوهش نشان می‌دهد که از لحاظ نوع منطقه جغرافیایی تفاوت معنادار می‌باشد ($p=0/000$). بدین معنا که بیشترین قتل عمد در نواحی شمال شهر اصفهان وقوع یافته‌اند. که مناطق و محلات زینبیه، ۲۴ متری، هفتون، ملک شهر، رباط و کاوه را شامل می‌گردد. ویژگی عمده این مناطق مهاجرپذیری، پایین بودن درآمد خانوادگی، پایین بودن سطح تحصیلات، تراکم خانه‌های قدیمی با قیمت نازل، وجود اقشار زیاد جمعیت کارگری، ناهمگونی قومی و تراکم جمعیت خانواری بالا می‌باشد که تقریباً به عنوان مناطق پرخطر در بین عامه مشهورند و همه این عوامل را می‌توان زمینه‌ساز بروز جرایمی چون قتل عمد دانست. در پایان از پژوهش حاضر این نتیجه حاصل شد که عوامل اقلیمی و بوم شناختی بیش از عوامل فردی با بروز قتل عمد به طور مستقیم رابطه دارند.

($p=0/000$). به طوری که بیشترین فراوانی را در خانه شاهد هستیم و بر اساس این که اکثر افراد اظهار آشنایی قبلی با فرد مقتول را داشته‌اند. این تفاوت موجه می‌باشد و نشان‌دهنده عدم مهارت‌های ارتباطی بین افراد آشنا با یکدیگر است. یافته دیگر ما مبنی بر زمان وقوع جرم تفاوت معناداری را از لحاظ روز و شب در جامعه نشان نمی‌دهد ($p=0/37$). شاید این موضوع را بتوان با فراوانی بیشتر قتل عمد در خانه توجه کرد که به علت عدم آشکار بودن در ملاء عام، این موضوع چندان متأثر از زمان روز و شب نباشد. یافته بعدی ما مبنی بر داشتن تفاوت معنادار از لحاظ فصل سال نیز مبین معنادار بودن این تفاوت براساس فصول مختلف می‌باشد ($p=0/03$). که به ترتیب در فصل زمستان، بهار، تابستان و پاییز شاهد بیشترین جرایم قتل عمد هستیم که می‌توان گفت برخلاف رابطه‌ای است که بتون و فری بین ضرب و جرح و درجه حرارت روزانه به دست آورده‌اند (۲۰). شاید این امر نیز با وقوع اکثر قتل‌ها در خانه که درجه حرارت محل وقوع بالا بوده است و نیز با توجه

References

- 1- Dadsetaan P. Criminal Psychology. 8th Edition. Tehran: SAMT Publications, 1389. [Persian]
- 2- Najafi Tavana D. Psychology and Crime. Putwaine D. & Sammons A. (Authors), Legal Foundation of Mizaan, 3rd Edition, Winter, 1386. [Persian]
- 3- Shahri Gh. & Et. Criminal law Collections, Tehran: Legal Affairs of The Judiciary, 1388. [Persian]
- 4- Sadigh Sarvestani, R. Social Pathology, Tehran, Avaaye Nour, 1383. [Persian]
- 5- Sabouri, M. Sociology, Gidens A (Author) Tehran: Ney Publications, 1384. [Persian]
- 6- Ahamadi H., Sociology of Deviance, 2nd ed. Tehran: SAMT Publications, 1378. [Persian]
- 7- Prins H. Offenders, Deviants or Patients? An Introduction of the Study of Socio- forensic Problems, London, Tavistock, 1980.
- 8- Monahan J. Mental disorder and violent behavior, Perception and evidence, American Psychologist, 1992, 47.
- 9- Feldman, M.P. Criminal Behavior: A Psychological Analysis. Chichester, Wiley, 1977.
- 10- Khalili M., Khazaei R., Nasiri N., Jahanzad, A., A Comparison of Family Functioning and Mental Health Situation between Murderers and Normal Persons in Isfahan, 1391, In Press. [Persian]
- 11- Strasser F. One nation, under siege, the National Law Journal, S2, S3, S15, 1989.
- 12- Goldestein A.P. Reducing Delinquency: Intervention in the Community. New York: pergamon, 1989.
- 13- Osgood D.W. et al. The generality of deviance in late adolescence and early adulthood. American Sociological Review, 1988, 53.
- 14- Harrison L. & Gefroer J. The intersection of drug use and criminal behavior: Results from the National Household Survey on Drug Abuse, Crime and Delinquency, 38. 1992.
- 15- Gorjian B. Drugs and Crime, Journal of Forensic Medicine, 1379, No 19. [Persian]
- 16- Bayanloo Y., Mansourian M.K. Relation between The Population Density and Crime Type. Social Welfare Journal, 1389, 6th year, No 22. [Persian]
- 17- Shaterian M., Eshnoei A., Ganjipour M. Relation Assessment of Social Deviations and Habitat, Applied Research of Geographical Sciences Journal, 1389, Volume 15, No 18. [Persian]
- 18- Kalantari M. & Tavakoli M. Identification and

- analysis the Urban Centers of Crime, Crime Prevention Journal, 1386, 2nd year, No 2. [Persian]
- 19-Goldstein H., C.susmilch. Experimenting With the Problem- Orientedapproch to Improving Police Service: A Report and Some Reflections on Two CaseStudies. University of Wisconsin Law School, 2006.
- 20-Qourchi Beigi M. Theoretical of Crime Prevention by Environmental Depn, Articles of Crime Prevention Conference, 1385, Yazd, Azaad University of Abarkooh. [Persian]
- 21-Raavand M. R. The Role of E-City in Crime Prevention, Paytakht Journal, 1388, 2nd year, No 4 & 5. [Persian]
- 22-Sarmad Z., Baazargaan A., Hejazi E. Research Methods in Behavioral Sciences, Tehran: Agah Publications, 13th Edition, 1385. [Persian]